

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ НЕПРИМУСТИМОСТІ ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ ЯК НОВОГО ПРИНЦИПУ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА ПРИ РОЗГЛЯДІ СПРАВ ПРО БАНКРУТСТВО

Забродін Олексій Михайлович - арбітражний керуючий, адвокат

УДК 346.24

В статье сделан обзор правовых норм ХПК Украины, которыми законодательно впервые установлен новый принцип хозяйственного судопроизводства, - недопустимости злоупотребления процессуальными правами, предпринята попытка сформировать понятийный аппарат и определение понятия «злоупотребление правом», определить критерии отграничения злоупотребления процессуальными правами от иного недобросовестного или ненадлежащего поведения участников хозяйственного судопроизводства, приведены виды злоупотребления процессуальными правами при рассмотрении дел о банкротстве и конкретные примеры возможных злоупотреблений участниками производства по делу о банкротстве.

Ключевые слова: банкротство, принципы хозяйственного судопроизводства, злоупотребление процессуальными правами.

Articolul oferă o imagine de ansamblu asupra prevederilor legale ale Codului procedural economic din Ucraina, care a stabilit pentru prima dată noul principiu al procedurii juridice economice - inadmisibilitatea abuzului de drepturi procedurale, se încearcă formarea unui aparat conceptual și definirea conceptului de „abuz de drept”, pentru a defini criteriile pentru distingerea abuzului de drepturi procedurale de alte comportamente neloiale sau inadecvate ale participanților procedurile economice, tipurile de abuz de drepturi procedurale la pag examinarea cazurilor de faliment și exemple specifice de abuzuri din partea participanților la procedura falimentului.

Cuvinte cheie: faliment, principii ale procedurilor economice, abuz de drepturi procedurale.

The article examines the legal norms of the Arbitration Procedural Code of Ukraine, which legislatively for the first time established a new principle of economic legal proceedings - inadmissibility of abuse of procedural rights; makes an attempt to formulate a conceptual apparatus and define the concept of «abuse of the right»; defines the criteria for distinguishing between abuse of procedural rights from other unfair or inappropriate behavior of participants in arbitration proceedings; cites types of abuse of procedural rights when considering bankruptcy cases and concrete examples of possible abuses by participants in proceedings on bankruptcy.

The urgency of the research is conditional upon the entry into force of the Law of Ukraine dated 15.12.2017 "On Amendments to the Arbitration Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedural Code of Ukraine, the Code of Administrative Legal Proceedings of Ukraine and other legislative acts" No. 2147-VIII dated 03.10.2017, which are set forth in the new versions of the procedural Codes: Commercial Procedural Code, Civil Procedural Code of Ukraine, Criminal Code of Ukraine, Code of Administrative Justice of Ukraine. Among other short stories outlined in the procedural codes, particular attention should be paid to the introduction of a new principle of legal proceedings - the inadmissibility of procedural rights abuses.

As a result of the elaboration of the subject of this article, the author established the lack of systematic scientific developments in this topic. First of all, this is connected with the novelty of the principle of inadmissibility of abuse of procedural rights for arbitration proceedings in the procedure of litigation and enforcement proceedings. In addition, the bankruptcy procedure, with significant features and differences from litigation, seeks to integrate the general rules of litigation and adapt to the specifics of the bankruptcy process itself.

The author of the article complains about the fact that the legal structure of "abuse of law" involves active actions of the participant in proceedings that find their expression in the implementation of procedural actions or submission of procedural documents

Key words: bankruptcy, principles of economic legal proceedings, abuse of procedural rights.

Актуальність дослідження обумовлюється набранням чинності з 15.12.2017 Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» №2147-VIII від 03.10.2017, яким викладені в нових редакціях процесуальні кодекси: Господарський процесуальний кодекс, Цивільний процесуальний кодекс України, Кримінальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України. З – поміж інших новел, викладених у процесуальних кодексах, заслуговує на особливу увагу введення нового принципу судочинства – неприпустимості зловживання процесуальними правами, який, з огляду на його закріплення в ГПК України, ЦПК України, КАС України, справедливо можна віднести до міжгалузевих принципів судочинства [1]. Таким чином, принцип неприпустимості зловживання процесуальними правами є новим в українському законодавстві, а тому потребує додаткового наукового та практичного дослідження.

Постановка проблеми. У результаті опрацювання теми даної статті автором встановлено відсутність системних наукових розробок даної тематики. Це пов'язане, передусім, із новизною принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами для господарського процесу в порядку позовного та наказного провадження. До того ж, процедура банкрутства, маючи значні особливості та відмінності від позовного провадження, намагається інтегрувати загальні норми позовного провадження та адаптувати їх до специфіки самого банкрутного процесу. Оскільки саме поняття «зловживання процесуальним пра-

вом» є оціночною категорією при використанні такого принципу в порядку позовного провадження, ще більш оціночною вказана категорія виступає при розгляді судом справ про банкрутство. Як наслідок, застосування принципів неприпустимості зловживання процесуальними правами судами є неоднозначною та, в деяких випадках, навіть суперечливою.

Метою дослідження є необхідність визначення понятійного апарату та дефініції категорії «зловживання процесуальними правами», систематизації та класифікації конкретних видів зловживання процесуальними правами, в тому числі і за допомогою наведення конкретних прикладів із практичної діяльності.

Аналіз останніх досліджень.

Автор даної статті був одним із перших, хто здійснював наукові розробки даної тематики уже після прийняття нової редакції ГПК України. Так, 07.12.2017 під час участі у науково-практичній Інтернет-конференції Забродінім О.М. здійснено спробу сформулювати понятійний апарат та визначення поняття «зловживання правом», визначити критерії відмежування зловживання процесуальними правами від іншої недобросовісної чи неналежної поведінки учасників господарського судочинства, навести види зловживання процесуальними правами [2].

У подальшому, говорячи про зловживання процесуальними правами в процедурах банкрутства, С. Донков представляє власне бачення цього явища, визначаючи його як «особливу форму процесуального правопорушення, тобто умисні недобросовісні дії або бездіяльність учасників судового процесу, що супроводжуються порушенням умов реалізації процесуальних прав інших осіб, які беруть участь у справі,

а також з метою перешкоджання роботі суду щодо своєчасного розгляду судової справи» [3]. С. Донков також наводить класифікацію зловживань за способом скоєння згідно з частиною 2 статті 43 ГПК України, зокрема, подання скарги на ухвалу суду, яка не підлягає оскарженню, яка не є чинною або дія якої закінчилася (вичерпана), заявлення завідомо безпідставного відводу або вчинення інших аналогічних дій, подання декількох заяв про порушення справи про банкрутство до одного й того ж боржника від одного й того ж самого кредитора, завідомо безпідставне подання заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство, укладення мирової угоди, спрямованої на шкоду правам третіх осіб, а також залежно від суб'єкта зловживання, зазначаючи, що такі зловживання можуть бути здійснені боржником, кредиторами, арбітражним керуючим, органом управління майном та навіть господарським судом. Автор переконаний у тому, що набрання чинності Кодексом України з процедур банкрутства дозволить зменшити зловживання процесуальними правами учасників провадження [4].

У свою чергу, А. Джура, зупиняючись на практичних аспектах проблеми зловживання процесуальними правами у справах про банкрутство, зазначає статтю 132 ГПК України в новій редакції, в якій передбачено відповідальність за зловживання процесуальними правами. З-поміж мір, які можуть бути застосовані судом, він виокремив штраф, максимальний розмір якого цього року може становити 170 тис. грн. Також А. Джура зазначає, що суд сам дозволяє затягувати час розгляду справи про банкрутство. Деякі процедури, які за законом мають розглядатися у строк до 115 днів, інколи можуть тривати роками. Йдеться про випадки, коли суд постановляє окремі ухвали про визнання вимог кожного кредитора замість затвердження реєстру. На думку автора, конкретними прикладами зловживань правами безпосередньо судом є вибір арбітражного керуючого та відсутність єдиної судової практики. Щодо зловживань процесуальними правами арбітражними керуючими А. Джура звернув увагу на відмову від участі у справі. Він переконаний, що не передача арбітражному керуючому документації та печаток, утво-

рення пов'язаних кредиторів, ініціювання банкрутства для блокування стягнення заборгованості є можливими механізмами зловживань процесуальними правами боржником [5].

Р. Кравець іде далі та зазначає про можливість зловживання процесуальними правами за прийнятим нещодавно Верховною Радою України Кодексом України з процедур банкрутства. На думку автора, питання банкрутства дійсно потребують уже давно певного врегулювання і, у першу чергу, це питання банкрутства фізичної особи. Про це свідчить і доволі велика кількість змін до законодавства, що регулює банкрутство, починаючи з 2009 року, що стосуються в основному захисту кредиторів, повністю ігноруючи захист прав боржників. На думку Р. Кравця, формулювання у проекті Кодексу України з процедур банкрутства безспірних вимог кредиторів як грошових вимог кредиторів, які підтверджені боржником або судовим рішенням, що набрало законної сили, або постановою про відкриття виконавчого провадження, згідно з яким відповідно до законодавства здійснюється списання коштів з рахунків боржника, дає досить широкі можливості для початку процедури банкрутства. Крім того, новим Кодексом передбачено, що матеріали справи, в якій стороною є боржник щодо майнових спорів з вимогами до нього та його майна, провадження у якій розпочато до відкриття провадження у справі про банкрутство, надсилаються до суду, в провадженні якого перебуває справа про банкрутство, який розглядає спір по суті в межах цієї справи. Фактично такий підхід дає безмежні можливості для зловживань зі складом суду та порушень при розгляді справ. Черговим досить спірним моментом Кодексу, на думку Р. Кравця, передбачено обов'язок боржника звернутися в місячний строк до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство у разі виникнення задоволення вимог одного або кількох кредиторів, яке призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами (загроза неплатоспроможності). Таке формулювання може знищити всі працюючі підприємства України. Автор зазначає, що такий підхід щодо першочер-

гового захисту прав кредиторів, з можливим безкарним зловживанням правами, зберігся і в запропонованому проекті. Також за заявою арбітражного керуючого або кредитора правочини (договори) фізичної особи, пов'язані з відчуженням або передачею іншим способом майна заінтересованим особам щодо боржника протягом року до відкриття провадження у справі про банкрутство, можуть бути судом визнані недійсними. Такий підхід, на думку автора, дає безмежні можливості для зловживань та рейдерських захоплень, і є неприпустимим. Також увагу Р. Кравця звернула новела Кодексу про те, що суду надано право, а не обов'язок зупинити провадження у справі про банкрутство для вирішення у встановленому законом порядку питання щодо спадщини фізичної особи. Такий підхід також дає широкі можливості для зловживань. Узагальнюючи запропонований Кодекс, Р. Кравець дійшов до висновку про відсутність необхідності саме таким чином врегульовувати питання банкрутства. Законопроект містить дуже велику кількість норм, за допомогою яких є широкі можливості для рейдерських захоплень і зловживань. На його думку, прийняття Кодексу може призвести до великих ускладнень працюючим підприємствам і дасть змогу шахраям безкарно ошукати громадян [6].

Виклад основного матеріалу. У новій редакції ГПК України (далі – ГПК України в новій редакції) принцип неприпустимості зловживання процесуальними правами присвячені дві статті: статті 2, 43 Кодексу, а також глава 9 Кодексу «Заходи процесуального примусу» [7, с. 3, 21-22, 51-52].

Згідно з частиною 3 статті 2 ГПК України в новій редакції неприпустимість зловживання процесуальними правами визначено серед основних засад (принципів) господарського судочинства [7, с. 3].

У свою чергу, статтею 43 ГПК України в новій редакції визначено, що учасники судового процесу та їх представники повинні добросовісно користуватися процесуальними правами; зловживання процесуальними правами не допускається (частина 1).

Залежно від конкретних обставин суд може визнати зловживанням процесуальними

правами дії, які суперечать завданню господарського судочинства, зокрема:

1) подання скарги на судові рішення, яке не підлягає оскарженню, не є чинним або дія якого закінчилася (вичерпана), подання клопотання (заяви) для вирішення питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав або нових обставин, заявлення завідомо безпідставного відводу або вчинення інших аналогічних дій, які спрямовані на безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи чи виконання судового рішення;

2) подання декількох позовів до одного й того ж відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав, або подання декількох позовів з аналогічним предметом і з аналогічних підстав, або вчинення інших дій, метою яких є маніпуляція автоматизованим розподілом справ між суддями;

3) подання завідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмета спору або у спорі, який має очевидно штучний характер;

4) необґрунтоване або штучне об'єднання позовних вимог з метою зміни підсудності справи, або завідомо безпідставне залучення особи в якості відповідача (співвідповідача) з тією ж метою;

5) укладення мирової угоди, спрямованої на шкоду правам третіх осіб, умисне неповідомлення про осіб, які мають бути залучені до участі у справі (частина 2).

Якщо подання скарги, заяви, клопотання визнається зловживанням процесуальними правами, суд з урахуванням обставин справи має право залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання (частина 3).

Суд зобов'язаний вживати заходів для запобігання зловживанню процесуальними правами. У випадку зловживання процесуальними правами учасником судового процесу суд застосовує до нього заходи, визначені цим Кодексом (частина 4) [7, с. 21-22].

Таким чином, стаття 43 ГПК України в новій редакції не встановлює виключного переліку дій, які можуть розцінюватися судом як зловживання правом.

У зв'язку з цим деякі експерти висловлюють побоювання досить вільної кваліфікації

з боку суду дій учасника провадження як зловживання правом [8].

У свою чергу, ГПК України в новій редакції залишив за господарськими судами юрисдикцію щодо розгляду справ про банкрутство.

За приписами частини 5 статті 13 ГПК України в новій редакції господарські суди розглядають справи про банкрутство у порядку, передбаченому цим Кодексом для позовного провадження, з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [7, с. 9].

Отже, виходячи із системного аналізу норм ГПК України в новій редакції та Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [9], слід дійти до висновку, що в межах провадження у справі про банкрутство суд має право та обов'язки застосовувати норми щодо неприпустимості зловживання процесуальними правами та заходи процесуального примусу і до учасників провадження у справі про банкрутство.

Враховуючи те, що принцип неприпустимості зловживання процесуальними правами є новим для господарського, цивільного та адміністративного судочинства, на цей час є досить низькими теоретичні розробки цієї тематики не лише під час розгляду справ про банкрутство, а й навіть при розгляді цивільних та господарських справ в порядку позовного провадження.

Відтак, на нашу думку, слід сформува-ти понятійний апарат та визначення поняття «зловживання правом», визначити критерії відмежування зловживання процесуальними правами від іншої недобросовісної чи неналежної поведінки учасників господарського судочинства, навести види зловживання процесуальними правами.

Під зловживанням процесуальними правами слід розуміти особливу форму цивільного процесуального правопорушення, тобто умисні недобросовісні дії учасників цивільного процесу (а в окремих випадках, і суду), що супроводжуються порушенням умов здійснення суб'єктивних процесуальних прав і здійснювані лише з видимістю реалізації таких прав,

пов'язані з обманом відносно відомих обставин справи, в цілях обмеження можливості реалізації або порушення прав інших осіб, що беруть участь у справі, а також в цілях того, що перешкодило діяльності суду по правильному і своєчасному розгляду і вирішенню цивільної справи, що ваблять застосування засобів цивільного процесуального примусу [10, с.57].

На нашу думку, правова конструкція «зловживання правом» передбачає, насамперед, активні дії учасника провадження, що знаходять свій вияв у здійсненні процесуальних дій чи поданні процесуальних документів.

Перелік процесуальних прав визначений статтею 43 ГПК України в новій редакції. Відповідно до вказаної норми учасники справи мають право знайомитися з матеріалами справи, робити з них витяги, копії, одержувати копії судових рішень; подавати докази; брати участь у судових засіданнях, якщо інше не визначено законом; брати участь у дослідженні доказів; ставити питання іншим учасникам справи, а також свідкам, експертам, спеціалістам; подавати заяви та клопотання, надавати пояснення суду, наводити свої доводи, міркування щодо питань, які виникають під час судового розгляду, і заперечення проти заяв, клопотань, доводів і міркувань інших осіб; знайомитися з протоколом судового засідання, записом фіксування судового засідання технічними засобами, робити з них копії, подавати письмові зауваження з приводу їх неправильності чи неповноти; оскаржувати судові рішення у визначених законом випадках; користуватися іншими визначеними законом процесуальними правами [7, с. 20].

Отже, зловживання правом, на нашу думку, має місце, коли під видимою, формальною реалізацією прав учасника провадження, що визначені статтею 43 або іншими нормами ГПК України в новій редакції, такий учасник провадження має намір реалізувати недобросовісну мету, затягнути процес чи обмежити у процесуальних правах інших учасників судочинства.

Саме тому наукові дослідження цієї теми необхідні, в першу чергу, для того, щоб не допустити з боку суду занадто вільного та гіпер-

болізованого тлумачення поняття «зловживання правом», розумного та зваженого підходу з боку судових органів до дій учасників провадження, які природньо відстоюють свої права та законні інтереси. Оскільки, маючи узаконену можливість застосувати до учасника провадження заходи процесуального примусу, суд буде більш прискіпливо ставитися до клопотань та інших дій учасників провадження. Це призведе до наслідків, коли учасник провадження буде знаходитися під постійним стресом з боку своїх процесуальних опонентів та суду, оскільки, з одного боку, він усіма можливими способами зобов'язаний відстоювати свої законні права та інтереси та доводити належними та допустимими доказами свою позицію, а з іншого боку – «виправдовуватися» та доводити перед судом свою невинуватість у підозрі зловживання своїм правом.

Така ситуація вступає у правову колізію із деякими законодавчими актами, зокрема, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», відповідно до пункту 6 частини 1 статті 23 якого не можуть бути підставою для притягнення адвоката до відповідальності його висловлювання у справі, у тому числі ті, що відображають позицію клієнта, заяви у засобах масової інформації, якщо при цьому не порушуються професійні обов'язки адвоката [11, ст. 23].

У процедурі банкрутства можливо здійснити класифікацію видів зловживання процесуальним правом.

1. За конкретними пунктами частини 2 статті 43 ГПК України в новій редакції (за способами вчинення таких зловживань).

1) подання скарги на ухвалу суду, яка не підлягає оскарженню, не є чинною або дія якого закінчилася (вичерпана), подання клопотання (заяви) для вирішення питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав або нових обставин, заявлення завідомо безпідставного відводу або вчинення інших аналогічних дій, які спрямовані на безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи чи виконання судового рішення.

Наприклад, учасник провадження у справі про банкрутство подав скаргу на дію арбітражного керуючого у даній справі. Суд першої

інстанції відмовляє у задоволенні такої скарги, а суд апеляційної інстанції залишає таку ухвалу в силі. Скаржник оскаржує раніше прийняті судові акти до суду касаційної інстанції з метою затягування розгляду справи про банкрутство в суді першої інстанції чи психологічного тиску на арбітражного керуючого. У такій ситуації суд касаційної має відмовити у прийнятті касаційної скарги, а дії скаржника розцінити як зловживання процесуальним правом, оскільки за приписами частини 3 статті 8 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» в касаційному порядку можуть бути оскаржені лише ухвали про звільнення (усунення, припинення повноважень) арбітражного керуючого, а не ухвали про відмову у задоволенні скарги на його дії.

Інший приклад. З метою затягування розгляду справи в суді першої інстанції кредитор на стадії ліквідаційної процедури оскаржує в апеляційному порядку ухвалу суду про введення процедури санації, хоча така ухвала вичерпала свою дію. Такі дії також можуть бути розцінені судом як зловживання правом;

2) подання декількох заяв про порушення справи про банкрутство до одного й того ж боржника від одного й того ж самого кредитора, метою чого є маніпуляція автоматизованим розподілом справ між суддями;

3) подання завідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмета спору або у спорі, який має очевидно штучний характер.

До таких випадків можна віднести подання позову від одного суб'єкта господарювання до іншого з метою «отримати» рішення про стягнення фіктивного боргу та пред'явити виданий за цим рішенням наказ на виконання, після чого на підставі цих документів подати до боржника заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство. Однак, для кваліфікації таких дій, як зловживання правом, необхідні вирок суду у кримінальному провадженні або постанова у справах про адміністративні правопорушення, які б встановлювали вину цих осіб у завідомо неправдивому повідомленні про банкрутство та (або) підробленні документів;

4) завідомо безпідставне подання заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство, *наприклад, у випадку погашення боргу боржником у повному обсязі;*

5) укладення мирової угоди, спрямованої на шкоду правам третіх осіб, умисне неповідомлення про осіб, які мають бути залучені до участі у справі.

Таким прикладом може бути укладення мирової угоди між кредиторами та боржником, умови якої передбачають обмін кредиторських вимог на майно боржника, яке насправді боржникові не належить, а належить третім особам, і відносно права власності якого боржник ввів інших учасників в оману.

У такому випадку мирова угода укладена одночасно і на шкоду правам третіх осіб, і без належного повідомлення про права на майно третіх осіб, що передається за такою мировою угодою.

На нашу думку, незрозумілим є застосування пункту 5 частини 1 статті 43 ГПК України в новій редакції щодо умисного неповідомлення про осіб, які мають бути залучені до участі у справі. Якщо логіка законодавця полягала в тому, що умисне неповідомлення зацікавлених осіб має місце під час укладення мирової угоди, такі дії слід розцінювати як зловживання правом, оскільки підписання та подання суду на затвердження мирової угоди є процесуальним правом та активною дією сторони. Проте, якщо законодавець визначив як зловживання правом лише факт умисного неповідомлення суду про права та інтереси інших осіб, на нашу думку, такі дії не можна віднести до зловживання правом, оскільки в такому випадку має місце інший юридичний факт – бездіяльність. До того ж, остаточне коло учасників провадження визначає виключно суд. У такому випадку настають інші несприятливі для сторони наслідки: судові рішення за відсутності залучення особи, чії права та інтереси порушуються, має бути скасоване як таке, що постановлене із порушенням норм процесуального права.

Загалом, як зазначалося вище, кожна сторона та учасник провадження мають визначені законодавством процесуальні права та обов'язки. Об'єктивний вияв реалізації права знаходить свій прояв виключно в активних

діях. У свою чергу, і факт зловживання правом має місце лише у випадку вчинення таким учасником процесуально значимих дій. Бездіяльність чи ухилення від виконання обов'язків, покладених на учасника ухвалою суду, не може визнаватися зловживанням правом.

Так, виконуючи повноваження розпорядника майна в одній зі справ про банкрутство, що знаходиться у провадженні Господарського суду Запорізької області, автор цієї статті вимушений був реагувати на обставину неналежної поведінки з боку кредитора. Після затвердження реєстру кредиторських вимог та визнання вимог цього кредитора останній двічі не з'явився на збори кредиторів, без голосів якого неможливо було утворити кворум у дві третини голосів, що визначений частиною 2 статті 26 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». У свою чергу, на перших зборах кредиторів утворюється комітет кредиторів, який приймає рішення щодо подальшого перебігу справи про банкрутство. У цей же час, даний кредитор, розуміючи, що він не матиме більшості голосів у комітеті кредиторів, оскаржує ухвалу господарського суду про затвердження реєстру кредиторів у частині вимог інших кредиторів, для того, щоб змінити співвідношення голосів на зборах кредиторів та зборах комітету кредиторів. До прийняття рішення судами вищих інстанцій за поданнями цим кредитором скаргами кредитор вирішив не з'являтися на збори кредиторів, щоб не утворити представницький орган – комітет кредиторів, у якому даний кредитор був би позбавлений більшості голосів. Внаслідок такої поведінки автор цієї статті звернувся до суду із клопотанням про зобов'язання цього кредитора забезпечити явку на збори кредиторів свого уповноваженого представника. Однак, незважаючи на те, що така поведінка суперечить нормам Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» та спрямована на затягування процедури банкрутства, все ж таки її не можна вважати зловживанням правом, оскільки за своєю правовою природою така поведінка є бездіяльністю, а, допустивши

її, цей кредитор не вживав належних заходів для її реалізації.

2. Залежно від кола учасників провадження у справі про банкрутство слід виділити зловживання правом з боку боржника, кредиторів, арбітражного керуючого, власника майна боржника чи органу, уповноваженого управляти майном боржника, державного органу з питань банкрутства тощо.

3. Залежно від тяжкості допущеного учасниками справи про банкрутство зловживання процесуальними правами слід виділити такі зловживання правами, що не спричинили тяжких наслідків, а також такі, що тяжкі наслідки спричинили.

Висновки: з огляду на запровадження ГПК України в новій редакції нового міжгалузевого принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами, відсутності наукових робіт та практики притягнення до відповідальності за зловживання правами у справах про банкрутство розроблення цієї теми має перспективний науковий та практичний напрям.

Література

1. Проект Закону про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415.
2. Забродін О.М. ЗАСТОСУВАННЯ НОВОГО ПРИНЦИПУ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА – НЕПРИМУСТИМОСТІ ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ – ПРИ РОЗГЛЯДІ СПРАВ ПРО БАНКРУТСТВО [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті: http://www.legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1711%3A071217-13&catid=200%3A4-122017&Itemid=247&lang=ru.
3. Донков С. «Чи потрібно запобігати викупу активів боржника особами, пов'язаними з боржником?» — на це запитання в ході лекції LHS відповідав Сергій Донков [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті: <https://lhs.net.ua/ua-chy-potribno-zapobihaty-vykupu-aktiviv-borzhnyka-osobamy-pov-iazanymy-z-borzhnykom-na-tse-zapytannia-v-khodi-lektsii-lhs-vidpovidav-serhii-donkov-ru-nuzhno-ly-predotvrashchat-vykup-aktivov-dolzhyk/>.
4. Донков С. Протидія зловживанням процесуальними правами по новому процесуальному законодавству в процедурах банкрутства [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті: pravo.ua/docs/events/80/Donkov.pptx.
5. Джура А. Андрій Джура, лектор Legal High School, розповів про зловживання процесуальними правами в справі про банкрутство [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті: <https://lhs.net.ua/andrei-dzhura-lektor-legal-high-school-rasskazal-o-zloupotreblenyy-protsessualnymy-pravamy-v-bankrotstve/>.
6. Кравець Р.Ю. Банкрутство по-новому [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті: <https://antiraid.com.ua/articles/bankrutstvo-po-novomu/>.
7. Господарський процесуальний кодекс України [текст] чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 23 листопада 2017 року.: (відповідає офіційному текстові) — К.: «Центр учбової літератури», 2017. — 148 с.
8. Поліщук К. Баталії навколо судової реформи: бої без правил за процесуальні кодекси [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті: <http://ua.racurs.ua/1678-bataliyi-navkolo-sudovoyi-reformy>.
9. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» з останніми змінами, внесеними Законом України № 1983-VIII від 23.03.2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/print>.
10. Юдин. А. В. Злоупотребление процессуальными правами в гражданском судопроизводстве /А. В. Юдин. – СПб.: Издательский дом С. Петерб. гос. унта; Издво юридического факультета С. Петерб. гос. унта, 2005. – 360с.
11. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року. № 5076-VI // Голос України. — 2012. — № 148-149 (14 серпня 2012 року).